

Ks. Maciej Dżugan (Przemyśl)

Premisla Christiana
(2016/2017) t. 17, s. 169-177

TEOLOGICZNY WYMIAR BIBLIJNEGO PRZEJŚCIA PRZEZ JORDAN*

Historia narodu wybranego utkana jest z wielu wydarzeń, które ukazują szczególną relację Boga Jahwe z Izraelem i zawierają bogate przesłanie teologiczne. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje przejście przez Morze Czerwone, które w Biblii jest często przywoływane, jako cudowne wydarzenie wyzwolenia Izraela z niewoli egipskiej, eksponujące w szczególny sposób moc i potęgę Boga Jahwe. Z tą narracją koresponduje, a jednocześnie dopełnia ją opis niezwykłego przejścia Izraela przez Jordan pod wodzą Jozuego (Joz 3,1-4,24). Przejście Jordanu jest niejako kontynuacją niezwykłego działania Boga oraz realizacją obietnic, jakie złożył Jahwe Izraelowi¹. Rzeka Jordan, będąca naturalną granicą między Transjordanią a Cisjordanią, nie tylko jest bramą do Kanaanu w sensie geograficznym, ale posiada również interesującą symbolikę teologiczną. W Biblii doniosłość tego wydarzenia zostaje zaznaczona przez zestawianie z cudownym przejściem przez Morze Czerwone (Ps 66,6; 114,3-5; Mi 6,4-5).

Opis niezwykłego przejścia przez Jordan zawarty jest w Księdze Jozuego, której przewodnim założeniem redakcyjnym i teologicznym jest ukazanie jak Bóg Izraela spełnia swoje obietnice i daje swojemu ludowi Ziemię Obiecaną. Narracja o przejściu Jordanu (3,1-4,24) pod względem literackim charakteryzuje się brakiem spójności i tematycznej ciągłości². Taka konwencja tekstu jest wynikiem złożonego procesu redakcyjnego oraz pracy redaktorów, którzy nad ciągłość logiczną i tematyczną przedkładali symbolikę i przesłanie teologiczne opisanego wydarzenia. Właśnie kunszt teologiczny

* Wykład inauguracyjny na rozpoczęcie roku akademickiego 2016/17 w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu 23.09.2016r.

¹ E. J. HAMLIN, *Inheriting the Land. A Commentary on the Book of Joshua* (ITC; Grand Rapids 1983), 22.

² Złożona redakcja dostrzegalna jest szczególnie w następujących fragmentach tej sekcji: przygotowaniu (3,1-6), przejściu przez Jordan (3,14-17) i narracji o dwunastu kamieniach pamiątkowych (4,1-14). T. C. BUTLER, *Joshua* (WBC 7; Dallas 1984), 41; P. P. SAYDON, «The Crossing of the Jordan: Josue 3;4», *CBQ* 12 (2; 1950) 194; B. PECKHAM, «The Compositon of Joshua 3-4», *CQB* 46 (1984) 418-430; J. L. SICRE, *Giosuè* (Combib; Roma 2004) 119-124.

redaktorów zasługuje na szczególną uwagę, bowiem w opisie przejścia przez Jordan zawarli oni bardzo bogate przesłanie.

Nim jednak zagłębimy się w symbolikę teologiczną tego niezwykle go wydarzenia, które przedstawione jest w konwencji rytu i celebracji liturgicznej, należy przyjrzeć się uwarunkowaniom geograficznym i czasowym całej narracji³.

Wystarczy tylko spojrzeć na mapę Palestyny, aby zauważyć, że Jordan posiada kluczowe znaczenie geograficzne dla regionu. Pamiętając o tym, że warunkiem powstania i funkcjonowania jakiegokolwiek cywilizacji jest dostęp do wody, Jordan, jako jedyna duża rzeka, nabiera szczególnego znaczenia dla rozwoju cywilizacji w Kanaanie. Znaczenie geograficzne Jordanu zostaje uwydatnione przez tekst biblijny, który stosunkowo często odwołuje się do nazwy rzeki. Tylko Stary Testament używa jej 140 razy⁴.

W opinii większości egzegetów nazwa Jordan pochodzi od czasownika *yārad*, co oznacza „zstępować, spadać”⁵. Płaszczyzna lingwistyczna doskonale ilustruje specyfikę rzeki. Początki Jordanu sięgają bowiem podnóża góry Hermon (2814 m n.m.p.), okolic Dan i Baniass, gdzie znajdują się jego trzy źródła (Nahal Dan – 143 m n.p.m.; Nahal Baniass – 329m; Nahal Hezbani 529 m), które łącząc się ze sobą tworzą rzekę. Jordan na dystansie 26 km przepływa przez Jezioro Hule i wpada do Jeziora Genezaret. Na tej odległości opada do 210 m p. p.m. Odległość od Jeziora Galilejskiego do Morza Martwego to 109 km, ale koryto rzeki na skutek licznych meandrów ciągnie się przez 320 km, opadając przy tym do poziomu 410 m p.p.m. Jest to najniższe miejsce na świecie. Na tym odcinku zasilany jest przez liczne drobne rzeki i potoki, do największych z nich należą Jamruk i Jabbok⁶.

Jordan jest nieregularną rzeką, przybierającą zmiennie formę potoku, spokojnie płynącej lub nieco rwącej rzeki. Niestalość Jordanu widoczna jest także pod względem poziomu wody, która uzależniona jest od ilości opadów w porze deszczowej oraz od specyfiki lata. W przeciągu roku Jordan przybiera postać niepozornej rzeki, która w okresie pory deszczowej może znacząco przybrać, nawet o kilka metrów. Warto pamiętać o tym fakcie mając na uwadze, że przejście Izraelitów przez Jordan odbywało się tuż przed Paschą, czyli przed 14 Nisan (Joz 5,10). Święto to przypada w okresie wiosennym, na przełomie marca i kwietnia, a więc tuż po porze deszczowej, czasie najobfitszych opadów i roztopów śniegu w górach Antylibanu. Z racjonal-

³ G. MITCHELL, *Together in the Land. A Reading of the Book Joshua* (JSOT.S 134; Sheffield 1993) 41.

⁴ E. DAHLER, *Miejsca biblijne* (Warszawa 1999) 81; T. C. BUTLER, *Joshua*, 44.

⁵ «*yārad*», *HALOT*, t.II, 435; E. J. HAMLIN, *Inheriting the Land*, 23.

⁶ P. A. KASWALTER, *La Terra della Promessa. Elementi di geografia biblica* (SBF.CM; Milano 2010) 98-99; M. BEDNARZ, *Ziemia umiłowana przez Boga. Geografia Ziemi Świętej* (Tarnów 2008) 105-150.

nego punktu widzenia trudno znaleźć gorszy czas na przeprawę przez Jordan niż ten, wskazany w narracji, a zarazem tak wspaniały dla ukazania potęgi i cudów Boga Izraela⁷.

Na uwagę zasługuje również miejsce, w którym dokonało się przejście Izraela przez rzekę. Według wskazań geograficznych zawartych w tekście biblijnym przekroczenie Jordanu odbyło się naprzeciw Jerycha, a więc 19 km na południe od miejscowości Adam (Tell-ed-Damija), położonej na wschodnim brzegu Jordanu, gdzie miały zatrzymać się wody, 10 km od miejsca gdzie Jordan wpływa do Morza Martwego (Joz 3,16)⁸.

Abstrahując od racjonalnego sposobu tłumaczenia cudownego przejścia przez Jordan w świetle czynników naturalnych, gdzie często przytacza się hipotezę aktywności sejsmicznej, czy obsunięcia w wyniku nadmiaru wody ziemi lub skał, które mogłyby zablokować koryto rzeki, warto skoncentrować się na samej narracji, aby odkryć jej znaczenie i myśl teologiczną⁹. Ze względu na wielkie bogactwo tekstu należy ograniczyć się tylko do wydobywania podstawowych i najistotniejszych.

Pierwszym, wartym podkreślenia faktem jest miejsce, z którego wyruszają Izraelici nad Jordan (Joz 3,1). Szittim jest to miejscowość oddalona 11,5 km od Jordanu i dobrze znana tradycji biblijnej, jako obozowisko Izraela, z którego zostali posłani wywiadowcy do Kanaanu (Lb 22,1; Joz 2,1). Szittim przywołuje koczownicze, wymagające i pełne trudów życie Izraelitów na obcej ziemi bogów pogańskich. Obozowisko to posiada również ciekawy rys teologiczny. Jest to miejsce odstępstwa Izraelitów i ich podwójnego grzechu: bałwochwalczego kultu bożka Baala oraz zakazanego przez prawo nierządu z Moabitkami (Lb 25,1-18)¹⁰. W takim kontekście wyruszenie z Szittim stanowi mocne nawiązanie do teologicznego obrazu porzucenia niewoli egipskiej, jako miejsca grzechu, zła i udręki Izraela oraz odnowienia wierności Bogu i przymierzu.

Z obrazem teologicznym tego miejsca doskonale kontrastuje obraz Ziemi Obiecanej. W teologii deuteronomistycznej Kanaan jest własnością Jahwe, miejscem szczególnej Jego obecności, błogosławieństwa i pokoju (Joz 1,13.15). Jest *hā'ādāmāh hattbāh* „ziemią dobrą” (Joz 23,13.15), urodzajną i obfitą, opływającą we wszelkie bogactwa, *'eres zābat hālāb ûdābāš* „mlekiem i miodem płynącą” (Wj 3,8)¹¹. Jest ziemią przymierza, bo Bóg obiecał ją dać ludowi, w której Izrael będzie mógł mieszkać bezpiecznie,

⁷ A. L. HARSTAD, *Joshua* (ConCom; Saint Louis 2004) 159.

⁸ J. R. BARTLETT, *Jericho* (CBW; Londyn 1982) 16-25.37.

⁹ J.L.SICRE, *Giosuè*, 102.

¹⁰ L. D. HAWK, *Joshua* (BO.SHNP; Colledgeville 2000)40.

¹¹ W. BRUEGGEMANN, *The Land: Place as Gift, Promise, and Challenge in Biblical Faith* (OBT 1; Minneapolis 2002) 47; N. C. HABEL, *The Land Is Mine. Six Biblical Land Ideologies* (OBT 34; Minneapolis 1995)40-43.

dopóki będzie wierny przymierzu z Jahwe. Do takiej koncepcji nawiązuje sanktuarium w Gilgal (4,19), które podkreśla obecność Jahwe, czy kwestia pamiątkowych kamieni oraz obrzezania i Paschy, przypominające zobowiązania Izraela (Joz 4,6-7; 5,1-10). Kanaan jest również ziemią gdzie Pan używa *nûah* „pokoju i odpoczynku” (Joz 1,15), harmonii, które może zapewnić tylko prawdziwa relacja z Bogiem¹².

Obraz pozostawienia starego stylu życia, niewierności i grzechu zostaje jeszcze bardziej wzmocniony, przez nakaz Jozuego, wzywający Izraelitów do oczyszczenia się (Joz 3,5). Wezwanie ludu izraelskiego do kultycznego oczyszczenia i uświęcenia *hitqaddāšû*, polegało na oczyszczeniu szat i powstrzymaniu się od aktywności seksualnej (Wj 19,10. 14. 15). Stanowi ono wyraźne odniesienie do koncepcji wojny Jahwe. Jednocześnie uwrażliwia całego Izraela na szczególną obecność i działanie Boga Izraela. Teren obozu izraelskiego staje się świętą przestrzenią obecności samego Boga. Nikt nie ma prawa stanąć wobec Świętego Boga nieoczyszczonym, tym bardziej, że lud ma być świadkiem niezwykłych dzieł Boga, jego *niplā'ôt* „cudów i znaków”, których Jahwe będzie dokonywał (Joz 3,5)¹³.

Do rangi symbolu urasta również postać Jozuego, jako przywódcy Izraela. Już samo imię oznaczające „Jahwe jest zbawieniem” wskazuje na misję, jaka została mu powierzona, czyli wprowadzenie Izraela do Ziemi Obiecanej¹⁴. Jozue prezentuje się na tle opisu, jako charyzmatyczny lider, wybrany przez Boga, który ogłasza Jego wolę, tłumaczy ją ludowi oraz zarządza Izraelem, sprawnie organizując przejście przez Jordan. Jego władza nad Izraelem ujawnia się w mowach do ludu (Joz 3,5; 4,2.5.16.21-24) i do kapłanów (Joz 3,6), a przede wszystkim w teofanii Jahwe, który zapewnia go o swej zbawczej obecności, wsparciu i błogosławieństwie, a potem przekazuje swą wolę i konkretne rozkazy (Joz 3,7-8)¹⁵. Na doniosły autorytet postaci Jozuego wskazują słowa Boga: *hayyôm hazzeh 'āhēl gaddelkā* „dzisiaj zacznę cię wywyższać”(Joz 3,7) oraz przywołanie osoby Mojżesza (Joz 4,14)¹⁶. Jozue jako przewodnik ludu przeprowadza naród wybrany, z obcej ziemi, ziemi niewoli, udręki i koczowniczego trybu życia do Ziemi Obiecanej przez Jahwe, ziemi pokoju odpoczynku i wolności (Joz 1,15). Ponadto, odmiennie niż Mojżesz, cieszy się zaufaniem i posłuszeństwem ludu, który z uwagą wykonuje jego nakazy.

¹² L. J. COPPES, «*nûah*», *TWOT*, 562-563.

¹³ P. D. MILLER, *The Divine Warrior in Early Israel*, 157.

¹⁴ A. L. HARSTAD, *Joshua*, 12; J. F. CREACH, *Joshua* (IBDTP; Louisville 2003) 53.

¹⁵ E. J. HAMLIN, *Inheriting the Land*, 28; D. M. HOWARD, *Joshua*, 123-124.

¹⁶ R. D. NELSON, *Joshua. A Commentary* (OTL 17; Louisville 1997) 61; J. G. HARRIS, C. A. BROWN, M. S. MOORE, *Joshua, Judges, Ruth* (NIBC.OTS 5; Peabody 2000) 33-34.

W narracji przejścia przez Jordan ważnym motywem teologicznym jest Arka Przymierza (Joz 3,3.6.11.14), która w opisie pojawia się niespodziewanie, pierwszy raz od relacji o ustanowieniu sanktuarium na pustyni (Wj 40,21)¹⁷. Arka podkreśla przede wszystkim zbawczą obecność Boga pośród swojego ludu. Pochód Izraelitów za Arką Przymierza wyraźnie ilustruje prawdę, że to Bóg Jahwe przeprowadza ich z niewoli egipskiej do Ziemi Obiecanej. To On daje ziemię Izraelowi, walczy w jego imieniu i spełnia swe odwieczne obietnice (Joz 3,14)¹⁸. Obecność Boga pośród swego ludu nie tylko jest ukazana na płaszczyźnie znaku, jakim jest Arka Przymierza, ale również na płaszczyźnie literackiej. Bóg Izraela jest bowiem określony, jako *'el hay* „Bóg żywy”(Joz 3,10). Takie wyrażenie pada tylko ośmiokrotnie w Biblii i wskazuje na szczególną i wyraźną obecność Boga, który ukazuje swoje mocne ramię i swoją potęgę¹⁹.

Arka Przymierza w relacji o przejściu Jordanu posiada jeszcze jedno znaczenie teologiczne. Przywołuje przymierze zawarte na górze Synaj (Wj 19,1–31,18). Często pojawiająca się nazwa *'ārôn bərît-yhwh* „Arka Przymierza Jahwe”(Joz 3,11; 4,7.9.18) oraz *'ārôn hā'ēdūt* „Arka Świadcstwa” (Joz 4,16), nawiązujące bezpośrednio do przymierza zawartego za pośrednictwem Mojżesza²⁰. W tym kontekście nie można pominąć faktu, że zawierała ona tablice Dekalogu, przypominające bezpośrednio o prawie nadanym przez Jahwe na Synaju. Znaczenie Arki Przymierza zostaje więc ubogacone o nawiązanie do obowiązku prawa i wierności przymierzu. W tak doniosłej chwili, jakim było przejście Jordanu, obecność Arki Przymierza ukazuje prawdę, że Bóg jest wierny przymierzu, które zawarł z Izraelem, wypełnia obietnice, które złożył, pomimo odstępstw ludu.

Kolejnym ważnym elementem, który posiada istotną teologiczną ekspresję jest dwanaście kamieni zabranych z dna Jordanu, po których przeszli kapłani niosący Arkę Przymierza (Joz 4,19-20). Stanowiły one przypomnienie niezwykłego wydarzenia, którego świadkami byli Izraelici, a więc obecności i ingerencji Jahwe. Kamienie ustawione w Gilgal stanowią pośrednie nawiązanie do przymierza zawartego na Synaju, w którym naród wybrany był również reprezentowany poprzez dwanaście steli(Wj 24,4). Dwanaście kamieni ustawionych na Ziemi Obiecanej po przejściu Jordanu jest jasnym potwierdzeniem wierności i prawdomówności Boga oraz zna-

¹⁷ P. D. MILLER, *The Divine Warrior in Early Israel* (HSM 5; Cambridge 1973) 145-146; M. H. WOULDSTRA, *The Book of Joshua* (NICOT; Grand Rapids 1981) 79-80; A. MOZGOL, «Arka Przymierza», w: G. WITASZEK, *Życie religijne w Biblii* (Lublin 1999) 52.

¹⁸ J. G. HARRIS, C. A. BROWN, M. S. MOORE, *Joshua, Judges, 32*; T. C. BUTLER, *Joshua, 52*; R.G.BOLING, *Joshua. A New Translation with Notes and Commentary* (AncB 6; New York 21982) 180.

¹⁹ J. F. CREACH, *Joshua, 49*.

²⁰ T. C. BUTLER, *Joshua* (WBC 7; Dallas 1998) 45.

kiem Jego potęgi i miłości do ludu, jednocześnie jest wezwaniem i przypomnieniem Izraelowi, aby zachowywał i wypełniał przymierze²¹.

Wszystkie te elementy nabierają szczególnego znaczenia w centralnym punkcie narracji, którym jest relacja o niezwykłym zatrzymaniu wód Jordanu, a więc o cudzie dokonanym przez Jahwe (Joz 3,16). Opis rozdzielania wód Jordanu podobny jest do relacji o rozdzieleniu wód Morza Czerwonego (Wj 14,21) i opatrzony został komentarzem teologicznym. Kapłani stojący pośrodku Jordanu z Arką Przymierza jednoznacznie wskazują, że sprawcą cudu jest Jahwe, to On rozdziela, wody, które zatrzymują się, gdy kapłani niosący Arkę wchodzą do rzeki i powracają na swoje miejsce, gdy opuszczają dno Jordanu. Bóg ukazuje swoją potęgę i siłę oraz wierność, gdy przeprowadza lud do ziemi, którą mu obiecał (Joz 3,17). Wielkość cudu Jahwe zaznaczona jest przez sformułowanie, że lud przechodził po *hārābāh* „suchej ziemi” (3,17), podobnie jak w czasie przejścia Morza Sitowia (Wj 4,21).

Cały opis ewidentnie nawiązuje do przejścia przez Morze Czerwone²². Widoczne jest ono w konkretnych faktach związanych z tymi dwoma wydarzeniami. Za Mojżesza Izraelici byli świadkami znaków w Egipcie (Wj 3,20), spożywali paschę (Wj 11,1–12,33), suchą nogą przeszli przez Morze Sitowia (Wj 14,15-30), natomiast za Jozuego przekroczyli w niezwykły sposób wezbrany Jordan i wkroczyli do Ziemi Obiecanej. Tak jak przejście przez Morze Sitowia było symbolem wyzwolenia z niewoli egipskiej, tak przejście przez Jordan stało się znakiem radykalnej przemiany statusu społecznego hebrajskich pokoleń, z ludu koczowniczego przeobrazili się, dzięki tym zbawczym ingerencjom Boga, w lud cieszący się własną ziemią oraz trwałym pokojem. W ten sposób przejście przez Jordan (Joz 3,14-17) i opis spożywanej paschy w Gilgal (Joz 5,10-12) są swoistym epilogiem okresu wyjścia i wędrówki przez pustynię.

Motyw przekroczeniu Jordanu pojawia się kilkakrotnie na kartach Pisma Świętego, w odniesieniu do różnych postaci m.in. patriarchy Jakuba (Rdz 32,11), króla Dawida (2Sm 17,22; 19,16), czy proroka Eliasza i Elizeusza (2Krl 2-5). Szczególnie interesujące pod względem teologicznym są epizody z życia proroka Eliasza i Elizeusza. Prorok Eliaz tuż przed swoim cudownym odejściem do nieba, uderza płaszczem w wody Jordanu, a te cudownie się rozstępują (2 Krl 2,11-14). W takim kontekście Jordan znów

²¹ E. J. HAMLIN, *Inheriting the Land*, 27.

²² Widoczne jest to również na płaszczyźnie literackiej. Słowo *hārābāh* „suchy łąd” *nēd* „wał” występują również w opisie przejścia przez Morze Sitowia (por. Wj 14,21;15,8; Joz 3,13.16; 4,18). A. L. HARSTAD, *Joshua*, 184-186; J. G. MCCONVILLE, S. N. WILLIAMS, *Joshua* (THOTCom; Grand Rapids – Cambridge 2010) 22; H.-J. KRAUS, «Gilgal: A Contribution to the History of Worship in Israel», w: G. N. KNOPPERS, J. G. MCCONVILLE, *Reconsidering Israel and Judah. Recent Studies on the Deuteronomistic History* (SBThS 8; Winona Lake 2000) 175-176.

staje się granicą, która przybiera postać symbolicznego progu do chwały Bożej²³. Podobnego znaku dokonuje prorok Elizeusz, który powtarza cud Eliasza, a w ten sposób uzyskuje potwierdzenie swojej prorockiej misji (2 Krl 2,14-15).

Nieco inny odcień teologiczny prezentuje historia Naamana, dowódcy wojsk króla Aramu, który na polecenie proroka Elizeusza, miał siedmiokrotnie zanurzyć się w Jordanie, aby zostać oczyszczonym z choroby trądu (2 Krl 5,8-14). Epizod ten podkreśla oczyszczający charakter wód Jordanu²⁴. W kontekście tych dwóch epizodów zostaje potwierdzony i pogłębiony rys teologiczny Jordanu, jako rzeki świętej, oczyszczającej oraz granicy nie tylko o charakterze geograficznym, ale również teologicznym, a nawet w pewnym sensie eschatologicznej, jako bramy wprowadzającej do ziemi obiecanej, czyli nieba.

Teologiczny obraz przejścia przez Jordan byłby niepełny, gdyby zostało pominięte jeszcze jedno, niezwykle istotne wydarzenie, czyli chrzest Jezusa (Mt 3,13-17; Mk 1,9-11; Łk 3,21; J 1,28). W świetle narracji przejścia Izraelitów przez Jordan opisu chrztu Jezusa w Jordanie nabiera głębszej teologicznej wymowy.

Przede wszystkim Jezus przyjmując chrzest przechodzi przez Jordan. Ewangelia jednoznacznie wskazuje, że Jan Chrzciciel udzielał chrztu w Betanii, *peran tou iordanou* „po drugiej stronie Jordanu” (J1,28). Jezus przystępując do chrztu przemierza drogę przez Zajordanie, którą uczęszczali pobożni Żydzi idąc z Galilei do Jerozolimy (Mt 3,13), wchodzi do Jordanu, przyjmuje chrzest, przechodzi rzekę, wchodząc do Kanaanu i udaje się na pustynię, gdzie pości i jest kuszony przez Szatana (Mt 3,13; Łk 4,1-13)²⁵.

Chrzest przyjęty przez Chrystusa w Jordanie, przywołuje ideę oczyszczenia, którą nakazał Jozue ludowi (Joz 3,5; Mk 1,4). Oczyszczającemu obmyciu nie tylko podaje się Jezus, które w Jego przypadku ma nieco odmienną teologiczną wymowę, ale również ludzie, którzy przychodzą, aby zerwać z grzechem, ze złem i przyjmują chrzest od Jana Chrzciciela na znak swojego nawrócenia (Łk 3,21).

W wydarzeniu chrztu Jezusa wyeksponowana jest równie mocno obecność Boża. Objawia się cała Trójca Święta. Ojciec, który zaświadcza, że Jezus jest Jego Synem umiłowanym (Mt 3,17; Mk 9,11; Łk 3,22; J 1,34), Duch Święty, który zstępuje w postaci gołębicy (Mt 3,16; Mk 1,10; Łk 3,20; J 1,32), w końcu Jezus jako umiłowany Syn Boży (Mt 3,17; Mk 9,11; Łk 3,22; J 1,34).

Szczególny wymiar teologiczny przybiera postać Jezusa. Jawi się on, jako nowy Jozue, który wprowadza nowy naród wybrany do ziemi obie-

²³ T. R. HOBBS, *2 Kings* (WBC 13; Dallas 1998) 15-18.

²⁴ A. L. HARSTAD, *Joshua*, 161.

²⁵ E. J. HAMLIN, *Inheriting the Land*, 29-30.

canej, spełnia funkcję proroka, prawodawcy i lidera, przewodnika ludu. Jezus, jako nowy Jozue objawia Ojca i jego wolę (Mt 11,25-27), daje nowe prawo (Mt 5,1-7,29) i zarządza ludem, jako prawdziwy pasterz, troszczący się o swoją trzodę (J 10,1-16). Zbieżność występuje również na płaszczyźnie imienia. W języku hebrajskim występuje tylko jedno imię: Jehoszua (*yəhōšūah*) lub zamiennie Jeszua (*yêšūah*). Identycznie są one tłumaczone przez Septuagintę, jako *iēsous*. Tylko dla podkreślenia wyjątkowości osoby Jezusa, zostało wybrana inna forma imienia w odniesieniu do Jozuego²⁶.

Tak jak Jozue przeprowadził naród wybrany przez Jordan i wprowadził go do Ziemi Obiecanej, tak Jezus przez swoją misję mesjańską wprowadza nowy lud Boży do ziemi obiecanej w wymiarze eschatologicznym, wyzwala go z niewoli Szatana, zła i grzechu, czyni z niego lud, wolny i cieszący się pokojem. Izraelici pod wodzą Jozuego po przejścia Jordanu, obchodzili Paschę w Gilgal (Joz 5,10), natomiast Jezus chrztem w Jordanie rozpoczyna swoją misję, odkupienia człowieka, której ukoronowaniem, będzie pascha obchodzona w Jerozolimie w czasie, której odda swoje życie²⁷.

Tak bogata treść teologiczna wydarzenia przejścia Jordanu spowodowała, że sama rzeka oraz teologiczne przesłanie wydarzenia przejścia na stałe zostały powiązane z teologią sakramentu chrztu świętego. Teologia przejścia przez Jordan, jako nawiązanie do chrztu została podjęta w sposób pośredni w listach Nowego Testamentu (Rz 6,4; 1P 3,21), u Ojców Kościoła (Tertulian, Orygenes), a nawet w symbolice chrzcielnej. Symbolika sakramentu chrztu jest bowiem mocno związana z teologią przejścia przez Jordan. Odnajdujemy w nim wszystkie motywy teologiczne, przejście od grzechu do łaski, od niewoli do wolności, motyw oczyszczenia, szczególną obecność Boga, zanurzenie w męce, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa, który wprowadza nas do ziemi obiecanej, a więc otwiera nam drogę do nieba, zawarcie i odnowienie przymierza z Bogiem. Warto o tym pamiętać szczególnie w kontekście przeżywanego jubileuszu 1050-lecia chrztu Polski.

THE THEOLOGICAL DIMENSION OF THE BIBLICAL CROSSING THE JORDAN RIVER

Summary: The author presents the theology of the Jordan River crossing of the Chosen People under Joshua's leadership, in light of the relevant Bible texts, especially the passages of the Israelites Crossing of the Red Sea and the baptism of Jesus. Just as Joshua led the Chosen People through Jordan

²⁶ R. G. BOLING, *Joshua*, 120; D. M. HOWARD, *Joshua*, 28.91; A. L. HARSTAD, *Joshua*, 12-13.

²⁷ M. H. WOULDSTRA, *The Book of Joshua*, 88-89; P. GRELOT, «Jozue», *STB*, 358-359.

and introduced them to the Promised Land, Jesus, through his messianic mission, introduced the new people of God to the promised land in the eschatological dimension, liberating him from the bondage of Satan, evil and sin. The river itself and the theological message of the event of the crossing are constantly linked to the theology of the sacrament of baptism.

Keywords: Jordan, crossing, Joshua, promised land, baptism

Słowa kluczowe: Jordan, przejście, Jozue, ziemia obiecana, chrzest
